

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 502/2012-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. februára 2013 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Milana Ľalíka a Petra Brňáka prerokoval prijatú sťažnosť M. S., B., a A. V., B., zastúpených advokátom JUDr. S. J., B., vo veci namietaného porušenia základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Senica v konaní vedenom pod sp. zn. D 65/55, D not 159/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. S., a A. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Senica v dedičskom konaní sp. zn. D 65/55, D not 159/02 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Senica p r i k a z u j e v dedičskom konaní sp. zn. D 65/55, D not 159/02 ďalej konať bez zbytočných priet'ahov.

3. M. S. a A. V. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie každému v sume po 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré j e Okresný súd Senica p o v i n n ý zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. M. S. a A. V. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 507,57 €, ktorú j e Okresný súd Senica p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet ich právneho zástupcu JUDr. S. J., vedený vo V., a. s. B., č. ú...

O d ô v o d n e n i e :

I.

5. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. augusta 2012 doručená s'ťažnosť M. S. a A. V. (ďalej len „s'ťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Senica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. D 65/55, D not 159/02, D 65/55, ktoré nie je doteraz skončené.

6. Zo s'ťažnosti a z jej príloh vyplýva, že dedičstvo po nebohom A. V. a nebohom A. V. bolo spoločne prerokované v konaní pred bývalým Štátnym notárstvom v S. v konaní vedenom pod sp. zn. D 65/55 a rozhodnuté dňa 28. novembra 1957 s vyznačenou právoplatnosťou 20. decembra 1957; pre nedostatky v doručovaní tohto rozhodnutia jednotlivým dedičom sa dodatočne zistilo, že nejde o právoplatne skončenú vec, preto Krajský súd v Trnave uznesením z 27. marca 2002 rozhodnutie štátneho notárstva zrušil

a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, ktoré doteraz nie je právoplatne skončené, a to aj napriek sťažnosti na prietahy adresovanej predsedovi súdu ešte v roku 2007.

7. Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhli vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie ich základných práv na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov s tým, aby okresnému súdu prikázal konať bez prietahov, priznal im finančnú náhradu po 20 000 € každému a trovy konania za úkony právnej pomoci.

8. Predseda okresného súdu poukázal na vyjadrenie k sťažnosti podané súdnou komisárkou 19. novembra 2012, ktorá uviedla chronologický postup v predmetnej dedičskej veci od roku 2002 až do súčasnosti a konštatovala značnú zložitosť veci potom, keď už 47 rokov boli právne vzťahy ustálené na základe prvotného rozhodnutia, ktoré sa medzičasom transformovali na ďalšie osoby, čo si vyžiadalo ďalšie súdne spory, a že aj napriek tomu koná plynulo a úkony sú vykonávané v primeraných lehotách, a preto navrhla, aby ústavný súd sťažnosti nevyhovel. Sťažovatelia v reakcii na vyjadrenie zotrvali na podanej sťažnosti, lebo podľa nich činnosť súdneho komisára nie je dostatočne efektívna, keď od 10. júla 2002 nie je ich dedičská vec právoplatne skončená.

9. V súlade so súhlasom účastníkov konania ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci vo vzťahu k namietaným prietahom. Následne ústavný súd pristúpil k prieskumu dĺžky konania z hľadiska tvrdených porušení ústavou a dohovorom zaručených práv sťažovateľov a dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľov je opodstatnená.

10. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

11. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru ústavný súd predovšetkým konštatuje, že pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 28/01, I. ÚS 257/08). Ako z judikatúry ústavného súdu vyplýva, nemožno primeranosť dĺžky civilného konania vyjadriť numericky, v zmysle určenia lehoty jej trvania, ktorú je vždy potrebné považovať za primeranú a ktorej prekročenie by bez ďalšieho značilo neprimeranosť doby občianskeho konania s následkami v podobe porušenia označených základných práv. Primeranosť dĺžky civilného (dedičského) konania je potrebné skúmať a preverovať v každom prípade jednotlivo vo svetle konkrétnych okolností prerokovávanej veci. V tejto súvislosti už bol v judikatúre ústavného súdu i v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva pomenovaný celý rad kritérií, podľa ktorých možno posudzovať primeranosť dĺžky konania s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu. Ide o charakter prerokovávanej veci, teda hlavne o jej skutkovú a právnu zložitosť, závažnosť, rozsiahlosť či obťažnosť dokazovania, ďalej o spôsob správania účastníkov a súdu (súdneho komisára) v priebehu konania, posúdenie prípadných osobitných okolností, ktoré môžu spôsobiť prietahy v konaní, a tiež o to, čo bolo pri prerokovaní veci pre sťažovateľa v hre, resp. aký malo konanie pre neho význam (porov. napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva *Philis proti Grécku*, 1997, *Pélissier a Sassi proti Francúzsku*, 1999, I. ÚS 257/08, I. ÚS 413/08 alebo I. ÚS 322/2010).

12. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka posudzovaného konania je závislá najmä od jeho skutkovej a právnej zložitosti potom, ako pôvodne už pred 55 rokmi (20. decembra 1957, keď bola omylom vyznačená právoplatnosť na vydanom rozhodnutí) boli vlastnícke vzťahy usporiadané a na ne v tomto medziobdobí

nadväzoval celý rad právnych konaní, z ktorých zrejme niektoré nebude ani možné zvrátiť vzhľadom na princípy právnej istoty či ochrany dobromyseľne nadobudnutých práv a pod. Ale aj napriek tomu okresný súd mal dostatok procesných nástrojov, aby vec bola právoplatne skončená.

13. Ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie (dedičské), ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako to je v danej veci, možno už len na základe celkovej dĺžky jeho trvania považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. V priebehu celého konania okresný súd (súdny komisár) nepostupoval v konaní dôsledne a neorganizoval svoju prácu tak, aby v čo najkratšej dobe zadovážil dostatok relevantných dôkazov potrebných na rozhodnutie vo veci samej. Aj keď podľa zistení ústavného súdu bol postup okresného súdu v namietanom konaní v zásade plynulý, na druhej strane je potrebné uviesť, že bol poznačený veľkou neefektívnosťou. Nesústredenosť a neefektívnosť postupu okresného súdu (súdneho komisára) vyplýva okrem iného aj zo skutočnosti, že viaceré pojednávania boli odročené buď na žiadosť účastníka, alebo pre jeho neprítomnosť či neprítomnosť ich právneho zástupcu. K zbytočným priet'ahom v súdnom (dedičskom) konaní môže dôjsť nielen samotným nekonaním príslušného súdu (súdneho komisára), ale aj takou jeho neefektívnou činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania, čiže k právoplatnému rozhodnutiu vo veci. Na naplnenie ochrany základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru preto nestačí, aby súd vec len prerokoval alebo vykonal a vykonával rôzne procesné úkony (bez ohľadu na ich počet), ale je potrebné, aby vec právoplatne skončil.

14. Ďalej ústavný súd posudzoval správanie s'ťažovateľov v priebehu konania, pričom nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom. S'ťažovatelia síce opakovane doplňovali a upresňovali svoj návrh vo vzťahu k jeho predmetu, avšak využitie možností daných účastníkovi procesnými predpismi na uplatňovanie a presadzovanie jeho práv v dedičskom konaní, aj keď spôsobuje predĺženie priebehu konania, nemožno kvalifikovať ako postup, dôsledkom ktorého sú

zbytočné priesťahy (napr. I. ÚS 31/01, II. ÚS 362/09). Na ťarchu sťažovateľov možno pričítať len tú skutočnosť, že sťažovateľka M. S. i ostatní spoludediči viackrát požiadali o odročenie pojednávania pre rôzne príčiny. Ústavný súd preto na túto skutočnosť prihliadol pri určovaní výšky finančného zadosťučinenia, zároveň však zdôrazňuje, že opísaný postup sťažovateľov s prihliadnutím na priebeh konania nemožno považovať za zásadný pre vplyv na celkovú dĺžku konania. Správanie sťažovateľov v podstate ústavný súd hodnotí ako aktívne a súčinné.

15. Vzhľadom na uvedené skutočnosti a predovšetkým na celkovú dĺžku konania a neefektívnu činnosť konajúceho súdu je ústavný súd toho názoru, že okresný súd v prerokovávanej veci prekročil dané medze konať bez zbytočných priesťahov a skončiť ju v primeranej dobe v zmysle uvedeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sa namieta. V občianskom súdnom konaní je totiž povinnosť súdu konať bez zbytočných priesťahov konkretizovaná vo viacerých ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku (ide najmä o ustanovenia § 6, § 100 ods. 1 a § 114 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku), ktoré sa mali aplikovať ihneď po prekročení určitej „povolenej hranice“, najmä po opakovaných urgenciách a sťažnostiach na priesťahy.

16. Pri zvážení všetkých už uvedených kritérií ústavný súd uzatvára, že sporná záležitosť sťažovateľov nebola v primeranej lehote prerokovaná a došlo k porušeniu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd rozhodol v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde a prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez priesťahov.

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti prípadu, povahu veci, celkovú dĺžku konania, ale i opísané správanie dedičov dospel k záveru, že v danom prípade suma po 2 000 € každému zo sťažovateľov zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu za ujmu, ktorú utrpeli.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo svojej doterajšej judikatúry v obdobných prípadoch a zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

19. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovatelia boli vo veci úspešní, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej pomoci (prevzatie a príprava zastúpenia, vypracovanie sťažnosti a vyjadrenia k podaniu okresného súdu) v celkovej výške 507,57 € vrátane 20 % DPH (422,99 € + 84,58 €). Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.

20. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. februára 2013